

Vokietijoje dėstanti profesorė: Frankfurtas – viena centrinių lietuvių kalbos mokymo vietų

„Orientuojuosi į indoeuropeistikos studijas, noriu, kad tos senosios kalbos būtų kuo daugiau“, – sako profesorė Jolanta Gelumbeckaitė, jau daugiau nei dvidešimt metų Frankfurto prie Maino Goethe`s universiteto Empirinės kalbotyros instituto studentams dėstanti dabartinę lietuvių kalbą, istorinę lietuvių kalbotyrą, baltų kalbų ir kalbotyros įvadą, prūsistiką ir kitus dalykus, rašoma Vilniaus universiteto (VU) pranešime žiniasklaidai.

Profesorė siekia ne tik mokyti lietuvių kalbos, bet ir atskleisti baltų kalbų svarbą indoeuropeistikai, stiprinti istorinei kalbotyrai reikšmingų kalbų mokymą.

2007 m. Frankfurte apgynusi habilitacinę disertaciją, J. Gelumbeckaitė atsidūrė kryžkelėje. Nors akademinis kelias Vokietijoje klostėsi sėkmingai, jos vykdyta programa buvo projektinė, todėl universitetas negalėjo pasiūlyti nuolatinės darbo vietos. Tačiau mokslininkė neketino susitaikyti su mintimi, kad jos sukurti kursai tiesiog išnyks.

„Nenorėjau, kad tai, ką dėstau, dingtų, reikėjo rasti kokią nors išeitį“, – prisimena ji.

Sprendimo teko ieškoti Lietuvoje. Sužinojusi apie Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos programą, remiančią lietuvių kalbos mokymą užsienyje, susitiko su

Daiva Žemguliene. Buvo nuspręsta finansuoti bent keturias jos dėstomas valandas per savaitę Frankfurte.

Netrukus atsirado ir naujų galimybių. 2009 m. pabaigoje Vilniaus universiteto profesorė Meilutė Ramonienė pradėjo plėtoti lietuvių kalbos dėstymo užsienyje programą, kuri atvėrė naujas Lietuvos bendradarbiavimo su užsienio baltistikos centrais perspektyvas. Frankfurtas tapo viena šios programos dalių. Nors lektorato finansavimas buvo skiriamas per Lietuvos švietimo sistemą, būtent šis etapas ir Lietuvos parama padėjo sustiprinti lietuvių kalbos ir baltistikos pozicijas Frankfurto prie Maino Goethe`s universitete.

Baltistikos studijų kūrimas Frankfurto universitete

2011 m. mokslininkė dalyvavo konkurse eiti jaunesniojo profesoriaus pareigas – Vokietijoje tai svarbus akademinės karjeros etapas, prilygstantis asocijuotojo profesoriaus pozicijai.

„Konkursą laimėjau, ir tada jau buvo viskas: mano etatas įtvirtintas“, – prisimena ji.

2015 m. Frankfurto universitete pradėjo veikti Baltų kalbotyros bakalauro programa, o nuo 2017 m. – ir magistrantūra. Šiandien Frankfurto baltistikos programa išsiskiria lankstumu. Profesorė ypač džiaugiasi specialiųjų kalbotyros problemų kursu, kuriame kartu su studentais nagrinėja siauresnes ir sudėtingesnes kalbotyros temas. Vieną semestrą dėmesys skiriamas veiksmažodžių valentingumui, kitą – akcentologijai ar istorinei sintaksei.

„Niekas tau nepasako, ką turi dėstyti – žiūri pagal savo ir grupės interesus, ką galėtum pasiūlyti šį semestrą“, – pasakoja profesorė.

Ypatingą vietą jos dėstomuose kursuose užima prūsų kalba. Tai, kas kadaise lietuvių studentams atrodė kaip papildoma kliūtis – vokiški tarpiniai tekstai, – Vokietijos studentams tampa vertinga pagalbine priemone. Kartu jie skaito Elbingo žodynėlį: lygina įvairių kalbų duomenis ir ieško ryšių tarp skirtingų indoeuropiečių kalbų. Kartais jo skaitymui ir analizei skiriamas visas semestras.

„Matyti, kad jiems patiems to labai norisi“, – džiaugiasi kalbininkė studentų entuziazmu.

Lektorius – ne svečias, o universiteto bendruomenės narys

Nors Frankfurto prie Maino Goethe`s universitete baltistika šiandien užima tvirtas pozicijas, profesorė įžvelgia problemą, kuri aktuali daugeliui lietuvių kalbos lektoratų užsienyje. Pasak jos, daugelis dėstytojų vis dar lieka tarsi „pakabinti ore“ – jų darbą finansuoja Lietuva, tačiau jie nėra visaverčiai universitetų darbuotojai.

„Žmogus turi būti *įvietintas*, turi būti matomas universiteto etatų sąraše“, – pabrėžia J. Gelumbeckaitė.

Jos nuomone, vien finansuoti dėstymą nepakanka. Lektorius turi turėti nuolatinę darbo vietą, socialines garantijas ir tas pačias teises kaip ir kiti universiteto darbuotojai. Priešingu atveju visa sistema lieka priklausoma nuo pavienių žmonių pastangų.

Profesorė įsitikinusi, kad lietuvių kalbos lektoratas turi būti reikalingas ne tik Lietuvai, bet ir pačiam universitetui.

„Frankfurtas juk yra viena iš centrinių lietuvių kalbos mokymo vietų. Aš įsivaizduoju, kad lektorius turėtų būti kaip Lietuvos ambasadorius“, – sako ji.

Pašnekovės nuomone, būtent tokie žmonės kuria ilgalaikius akademinius ryšius, skatina tarptautinį bendradarbiavimą ir reprezentuoja Lietuvos kalbą bei kultūrą pasaulyje.

„Baltistikos ateitis – dvigubi ir trigubi diplomai“

Kalbėdama apie ateitį, profesorė daug vilčių sieja su tarptautinėmis studijų programomis ir jungtine doktorantūra. Jos įsitikinimu, mažoms disciplinoms, tokioms kaip baltistika, tarptautinis bendradarbiavimas yra ne prabanga, o būtinybė.

„Man norisi kuo daugiau jungtinių doktorantūrų“, – sako J. Gelumbeckaitė.

Pasak jos, dvigubi diplomai ir bendros studijų programos suteikia studentams daugiau galimybių, didina jų konkurencingumą darbo rinkoje ir plečia akademinį akiratį. Studijuodami skirtinguose universitetuose jauni žmonės susipažįsta su įvairiomis mokslinėmis tradicijomis, išklauso skirtingų dėstytojų kursus ir įgyja platesnę tarptautinę patirtį.

Profesorės vizija gimė dar daugiau nei prieš dešimtmetį. „Mano idealas buvo

trikampis – Piza, Frankfurtas ir Vilnius“, – pasakoja ji.

Įgyvendinus tokį modelį studentai dalį studijų laiko praleistų kiekviename universitete ir gautų ne vieną, o kelis diplomus. Šiandien dalis šios idėjos jau tampa realybe – Frankfurto ir Pizos universitetai rengia bendrą magistrantūros programą su dvigubu diplomu.

Profesorė tiki, kad būtent tokie tarptautiniai projektai gali užtikrinti baltistikos gyvybingumą Europoje ir pritraukti naujų studentų į šią nedidelę, tačiau mokslui itin svarbią sritį.